

“... ”

Mahkememizin 2021/139 esas sayılı dosyası üzerinden 5271 sayılı CMK'nın Usul başlıklı 105. maddesinin “Bu kararlara itiraz edilebilir.” şeklinde hükmünün kovuşturma aşamasında tahliye kararı yönünden Anayasanın 2., 10. ve 19. maddelerine aykırı olduğu değerlendirildiğinden iptali yönünde Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunulmasına karar verilmiş olup, Anayasa Mahkemesinin 29/04/2021 tarih 2021/40 esas 2021/29 karar sayılı kararı ile ilk inceleme sonucunda iptal talebinin mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından anılan kanun hükmüne ilişkin ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmiştir. İptal başvurusunun reddine ilişkin kararın usule ilişkin olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 29/04/2021 tarih 2021/40 esas 2021/29 karar sayılı kararı Resmi Gazetede yayımlanmamıştır. Aynı tarihte karar verilen ve esasa ilişkin olan Anayasa Mahkemesinin 29/04/2021 tarih 2021/1 esas 2021/32 karar sayılı kararının ise 23/06/2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlandığı anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesince iptal başvurularının usulden reddi durumunda ilgili kararı Resmi Gazetede yayımlanmayabildiği gözlemlenmiştir (Örneğin Anayasa Mahkemesinin 2020/96 esas, 2020/92 esas sayılı dosyalar ilişkin kararları). Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince 29/04/2021 tarih 2021/40 esas 2021/29 karar sayılı kararının Resmi Gazetede yayımlanmayacağı değerlendirilmiştir.

Anayasa'nın Anayasa Mahkemesinin kararları başlıklı 153. maddesinin 6. fıkrasının (son fıkrasının) “Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.” şeklindedir. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun Mahkeme kararları başlıklı 66. maddesinin 8. fıkrasının ise “İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazetede hemen yayımlanır.” şeklindedir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün kararların yazılması ve yayımlanması başlıklı 58. maddesinin 2. fıkrasında ise “İptal ve itiraz başvurularında esasa ilişkin olarak verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır. Diğer kararların hangilerinin Resmî Gazete'de yayımlanacağına Başkanlıkça karar verilir.” şeklinde hükme yer verildiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesinin iptal başvurusunun usulden reddine ilişkin kararların yayımlanmamasının en önemli dayanağının anılan içtüzük hükmü olduğu değerlendirilmiştir.

Anayasanın 153/6. maddesindeki “Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır” hükmünün içtüzük ile ortaya çıkan son hali esasa ilişkin kararların Resmi Gazetede yayınlanması diğer kararların yayınlanmasının ise Başkanlığın takdirine bırakılmasıdır. Ancak normlar hiyerarşisinde anayasa hükmü ile içtüzük hükmü arasında yer alan Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 66/8. maddesinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Anayasanın 153/6. maddesindeki “Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır” şeklinde iken Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 66/8. maddesi “İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazetede hemen yayımlanır.” şeklini almıştır. Öncelikle ifade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi kararların gerekçesi yazıldıktan sonra yayımlanması olağan ve olması gerektir. Ancak hukukumuzda esas olan önce kararın verilmesi akabinde gerekçesinin yazılmasıdır. Özellikle heyet olarak gerçekleştirilen yargılama faaliyetinde kararın gerekçesinin toplantı öncesinde yazılması (bu aşamada kararın hangi yönde olacağı bilinemeyeceğinden) karar verme süreci ile bağdaşmaz. Nitekim Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 57. maddesinde yer alan karar özetinin tutanağa bağlanması ve akabinde kararın

yazılması ve gerekçelendirilmesine ilişkin süreçlerde olağan yargılama faaliyetine ilişkindir. Bu kapsamda “İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar” şeklindeki ibarenin incelenmesi gerekmektedir. Nitekim Anayasanın 153/6. maddesindeki “Anayasa Mahkemesi kararları” şeklindeki ibare 6216 sayılı kanunun 66/8. maddesiyle “İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar” şeklini almıştır. Anılan kanun hükmündeki gerekçeli kararlar ibaresi yargılama faaliyetinde iptal başvurusunun esasına ilişkin verilecek bir karar şeklinde anlaşılmaya elverişlidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 58. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “esasa ilişkin olarak verilen gerekçeli kararlar” ibaresine yer verilmesinin de bu kabule/yoruma ilişkin olabileceği değerlendirilmiştir. Anayasanın 153/6 hükmü ile iptal ve itiraz başvurularına ilişkin anayasa hükümlerinin yürürlük tarihleri göz önüne alındığında (anayasanın ilk halinde iki hükmünde yer almakta olduğu) Anayasanın 153/6 hükmünün iptal ve itiraz başvuruları sonucunda verilecek kararlara ilişkin olduğu, anayasanın başvuru sonucunda vereceği kararın usul veya esasa ilişkin olmasının bir öneminin olmadığı açıktır. 6216 sayılı kanunun 66/8. maddesinde yer alan ve farklı değerlendirmelere sebebiyet verecek “gerekçeli” ibaresinin Anayasanın sözüne ve ruhuna aykırı yorumlamaya sebebiyet verebilecek nitelikte olması da gözetildiğinde Anayasanın 153/6. maddesindeki “Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır” hükmü ile Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün kararların yazılması ve yayımlanması başlıklı 58. maddesinin 2. fıkrasında ise “İptal ve itiraz başvurularında esasa ilişkin olarak verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır. Diğer kararların hangilerinin Resmî Gazete’de yayımlanacağına Başkanlıkça karar verilir.” şeklindeki hükmü mahkememiz dosyasına ilişkin Anayasa Mahkemesinin 29/04/2021 tarih 2021/40 esas 2021/29 karar sayılı kararının Resmî Gazetede yayımlanmamasının yasal dayanağıdır. Anılan hüküm anayasa yargısına ilişkin bir yargılama usul kuralıdır. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün amaç ve kapsam başlıklı 1. maddesinde yer olan “Bu İçtüzüğü’nün amaç ve kapsamı; Anayasa Mahkemesinin iç düzenini, işleyişini, teşkilatını, Bölüm ve Komisyonların oluşumunu, çalışma, yargılama usul ve esaslarını, tutulacak defter ve kayıtlarını, elektronik ortam da dâhil evrakın akış düzenini ve arşivlenmesini, Mahkeme kütüphanesini, Genel Sekreterlik ile idari teşkilatını, idari personelin görev ve sorumluluklarını, Başkan, Başkanvekilleri, üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarının özlük dosyalarının tutulmasını, disiplin işlerini, izinlerini, giyecekleri kisvelerin şekli ile bunların giyilme zaman ve yerlerini, müzakere ve duruşmaların yönetimi ve kayda alınmasının esaslarını düzenlemektir.” şeklindeki hükmü ile içtüzüğü’nün Anayasa Mahkemesinin yargılama usul ve esaslarını düzenlediği ifade edilmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü ile nitelik itibarıyla benzer hukuki düzenlemeler olan Yargıtay İç Yönetmeliği ve 6771 Sayılı Türkiye Cumhuriyet Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun ile kaldırılan Askeri Yargıtay’a ilişkin Askeri Yargıtay İçtüzüğü amaç/amaç ve kapsama ilişkin maddelerinde yargılama usul ve esasları şeklinde bir ibareye yer verilmemiştir.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun İçtüzük başlıklı 5. maddesinin 1. fıkrasında “Bu Kanun çerçevesinde; ... c) Mahkemenin çalışma, yargılama usul ve esasları, müzakere ve duruşmaların yönetimi ve kayda alınması, Genel Kurulca kabul edilecek İçtüzükle düzenlenir.” şeklinde hüküm yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün yargılama usul ve esaslarını düzenlemesinin yasal dayanağının da anılan kanun hükmü olduğu açıktır. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü ile birçok anayasa yargısına ilişkin yargılama usul ve esasına ilişkin kural ortaya konulmuştur(Örneğin itiraz usulünde hangi mahkeme kararlarının yayınlanacağı, pilot karar usulü vs.). 6216 sayılı kanunun 5/1. maddesi ile olağan olan çalışma usulleri dışında yargılama usul ve esaslarının da içtüzükle düzenlenmesini öngörmesi kapsamında konunun anayasaya uygunluk açısından

değerlendirilmesi gerekir. Anayasa'nın Mahkemelerin kuruluşu başlıklı 142. maddesi "Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir." şeklindedir. Bu kapsamda diğer mahkemelerde olduğu gibi Anayasa Mahkemesi yönünden de yargılama usulünün kanunla düzenlenmesi esastır. Yine Anayasanın Çalışma ve yargılama usulü başlıklı 149. maddesinin 5. fıkrası "Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, Genel Kurul ve bölümlerin yargılama usulleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerin disiplin işleri kanunla; Mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü kendi yapacağı İçtüzükle düzenlenir." şeklindedir. Anılan anayasa hükmü uyarınca da Anayasa Mahkemesinin yargılama usulünün ancak kanunla düzenlenmesi mümkündür. İçtüzük ile yargılama usulünün düzenlenmesine olarak yoktur.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün kararların yazılması ve yayımlanması başlıklı 58. maddesinin 2. fıkrasında ise "İptal ve itiraz başvurularında esasa ilişkin olarak verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır. Diğer kararların hangilerinin Resmî Gazete'de yayımlanacağına Başkanlıkça karar verilir." şeklinde hükmünün itiraz başvurusuna ilişkin kararın yayımlanmasına ilişkin olduğu ve anayasa yargısı kapsamında yargılama usulüne ilişkin olduğu noktasında tereddüt bulunmamaktadır. İçtüzüğü'nün 58/2. maddesinin esasa ilişkin dayanağının anayasa hükmüne ek olarak getirilen ve anayasa hükmünün anlamını değiştirip farklı yorumlanmasına sebebiyet veren 6216 sayılı kanunun 66/8. maddesinde yer alan "gerekçeli" ibaresidir. Ancak İçtüzüğü'nün 58/2. Maddesinin usule ilişkin yasal dayanağını ise 6216 sayılı 5. maddesinin 1. fıkrasında c bendinde yer alan yargılama usul ve esaslarının içtüzükle düzenlenebileceğine ilişkin hükümdür.

Anayasanın 142. maddesi ve 149/5. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesinin yargılama usulü ancak kanunla düzenlenebilir. İçtüzük hükmü ile yargılama usulünün düzenlenmesi mümkün değildir. Kanunda yer alan bir yargılama usulüne ilişkin kurallar çalışma usullerinin belirlenmesi sırasında ancak kanunda olduğu şekliyle içtüzüğe aktarılabilir. Kanunda yer almayan yargılama usulüne ilişkin kural içtüzükle konulamaz veya kanunda olduğu şekli dışında içtüzükte yorumlanamaz. Yine kanunla yargılama usulüne ilişkin kural koyma yetkisi içtüzük düzenleyicisine devredilemez. Bu kapsamda 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun İçtüzük başlıklı 5. maddesinin 1. fıkrasının c bendinde yer alan "yargılama usul ve esasları" ibaresi Anayasanın Anayasanın 142. maddesi ve 149/5. maddesine aykırıdır.

Anayasaya aykırılık yönünden esasa ilişkin yukarıdaki açıklamalar dışında iptali talep edilen hükümlerin mahkememiz davasında uygulanacak kural niteliğinde olup olmadığının açıklanması gerekmektedir. Mahkememizin 2021/139 esas sayılı dosyası üzerinden 5271 sayılı CMK'nın Usul başlıklı 105. maddesinin "Bu kararlara itiraz edilebilir." şeklinde hükmünün anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptali için başvuruda bulunulmuş ve Anayasa Mahkemesinin 29/04/2021 tarih 2021/40 esas 2021/29 karar sayılı kararı ile ilk inceleme sonucunda iptal talebinin usulden reddine karar verilmiştir. Mahkememizin iptali başvurusu ile kovuşturma aşamasında Anayasaya aykırılık hususunun çözüme kavuşturulması gerekmiştir. Anayasaya aykırılık hususunun çözüme kavuşturulmasına ilişkin süreç anayasada açıkça ortaya konulmuş olup Anayasa'nın 153/6. maddesinin "Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar." şeklindeki hükmü ile iptal başvurusuna ilişkin anayasa yargısı alanındaki son yargılama usul kuralı kararın Resmi Gazetede yayımlanmasıdır. Nitekim bu yayımlanmaya anılan hüküm ile hukuki sonuçlar bağlanmıştır. Anayasaya aykırılık iddiasına ilişkin karar Resmi Gezetede yayımlanmaması halinde iptal başvurusuna ilişkin yargılama faaliyeti son bulmayacaktır. Anayasa Mahkemesinin 29/04/2021 tarih 2021/40 esas 2021/29 karar sayılı

kararın yukarıda da açıklandığı üzere yayınlanmayacağı kanaati oluşmuştur(Nitekim içtüzük hükmü kapsamında Başkanlıkça yayımlama veya yayımlamama hususunda hangi kararın verildiği bilinmemekte ise de anayasa ve kanun hükmüne göre hemen yayımlanmadığından yayımlanmayacağı değerlendirilmiştir). Yukarıda ayrıntıları açıklanan anayasaya aykırılık iddiasına ilişkin kurallar(anayasaya aykırılık iddiasıyla yapılan iptal başvurusuna ilişkin kararın resmi gazetede yayımlanmamasına gerekçe oluşturan kanun hükümleri) kovuşturma aşamasında ortaya çıkan anayasaya aykırılık sorununun çözümüne ilişkindir. Bu kapsamda nihai değerlendirme yetkisi Anayasa Mahkemesine ait olmakla birlikte iptali istenen hükümlerin davada uygulanacak kural kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir. Şu hususu da belirtmek gerekir ki iptali talep edilen hükümler anayasa yargısı kapsamında olsa da anılan hükümlerin anayasaya aykırılığı anayasa ile oluşturulan hukuk düzeni gözetildiğinde itiraz usulüyle Anayasa Mahkemesince iptal davası olarak kendi önüne getirilemez. Bu nedenle daha önce iptal talebinde bulunan mahkememizin kararın Resmi Gazetede yayımlanmasına/yayımlanmamasına ilişkin kuralların iptali talebine yetkili olduğunun da kabulü gerektiği değerlendirilmiştir.

SONUÇ : Yukarıda arz edilen gerekçeler ve inceleme sırasında res’en nazara alınacak diğer nedenler nazara alınarak, Mahkememizin 2021/139 esas sayılı dava dosyasında uygulanma ihtimali bulunan;

a) 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. ve 153/6. madde hükümlerine açıkça aykırı hükümler içeren 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun Mahkeme kararları başlıklı 66. maddesinin 8. fıkrasının “İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazetede hemen yayımlanır.” şeklindeki hükmünde yer alan “gerekçeli” ibaresinin,

b) 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 142. ve 149/5. madde hükümlerine açıkça aykırı hükümler içeren kapsamda 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun İçtüzük başlıklı 5. maddesinin 1. fıkrasının c bendinde yer alan “yargılama usul ve esasları” ibaresinin,

İPTALİNE KARAR VERİLMESİ talep olunur.”